

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА •

• NO.27 (3195) •

• ЧАЦВЕР, 29 ЛІПЕНЯ, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Браціслава — братаў слава...
Ветэраны атрымалі памятных медалі за ўдзел у барацьбе супраць фашызму і вызваленне Славакіі **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Куды вядзе веладарожка
Цікавую экскурсію праз увесь Мінск уздоўж Свіслачы цяпер можна зрабіць на двух колах **Стар. 4**

ГОД ПЕРАМОГІ

Сяброўства застаецца ў спадчыну

Вялікая дэлегацыя творчай моладзі з Рацова наведала Мінск, Брэсцкую крэпасць, Хатынь. Спевакі і танцы святкавалі ў Беларусі Купалле, удзельнічалі ў фэсце “Славянскі базар у Віцебску” і гала-канцэрце ў Гомелі

Іван Ждановіч

Слова любоў не надта стасуецца да слова акцыя... Ды бывае і такое: шчырыя асабістыя пачуцці ажыўляюць задуму патрыятычную. Я пра першую міжнародную акцыю “Моладзь Дона — моладзі Беларусі”. Ужо на другі дзень пасля святкавання ў Рацове-на-Доне Дня Перамогі сабраліся там энтузіясты. “Мы разважалі: мерапрыемствы ішлі-ішлі, мы ўсюды актыўна выступалі, і што, усё раптам скончылася?.. — расказвала ў Беларускам таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом “Радзіма” рэжысёр акцыі Ася Кампаніец. — І вырашылі Год Перамогі падоўжыць. Правесці акцыю, мэта

якой: каб моладзь Расіі і Беларусі больш ведала пра ваенныя подзвігі дзядоў і прадзедаў, гісторыю і культуру братніх народаў, ды і сяброўства даўняе між народамі ўмацоўвалася. Усім жа вядома: праз Беларусь ішоў шлях на Берлін, па гэтай гераічнай зямлі пераможцы і вярталіся дадому”.
Усяго прыехала з Дона ў Беларусь больш за 30 артыстаў з трох ансамбляў: фальклорнага “Любава”, харэаграфічнага “Ажыотаж” і вакальнага “Успех”. “Мы стварылі аргкамітэт, асноўную частку пытанняў узяў на сябе растоўскі рэгіянальны дабрачынны фонд імя Віктара Палянічкі “Будучыня Айчыны”, які ўзначальвае Ірына Палянічка, — удакладняе Ася Амбарцумаўна. — Каарды-

Адзін з яркіх момантаў у выступленні гасцей з Дона ў Мінску

нацыю даручылі Наталлі, яе дачца. А мастацкую частку я ўзяла на сябе”.

За кароткі час ім удалося зрабіць, здавалася б, немагчымае. І калі, радавалася Ася, іх падтрымала таварыства “Радзіма”, стала зразумела: усё атрымаецца. Дапамаглі таксама і Парламенцкі сход Саюза Беларусі і Расіі, і дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы Павел Барадзін, і “абодва пасольствы”, а таксама губернатар Рацоўскай вобласці Васілій Голубеў, суполка «Саюз Беларусаў Дона»...

Зрэшты, бачачы гэтых трох энергічных жанчын-арганізатарак, і сумненняў няма, што ім нехта мог у нечым адмовіць... І тут самы час сказаць, хто ж такая Ася? “А дух казацкі на Доне яшчэ жывы?” — пацікавіўся ў яе старшыня таварыства “Радзі-

ма” Максім Дубянок. “Хіба ж па мне тое не відаць?..” — задзірыста крутнула галавой, усміхнулася статная чарнявая жанчына. Яна, дарэчы, упершыню прывезла “на любімую зямлю беларусаў” сваіх сына і дачку. “Хоць і радзіма мая Расія — там я нарадзілася і вырасла, — але выхавала мяне Беларусь... — у момант робіцца яна сур’ёзнай. — І я гэта адчуваю. Менавіта ад беларусаў ва мне пачуццё адказнасці, а таксама жаданне захаваць народную культуру”. Аказваецца, у свой час яе старэйшая сястра выйшла замуж за беларуса-вяскоўца, і дзякуючы таму Ася ў дзяцінстве летам “цэлыя месяцы” жыла ў беларускай глыбінцы, у прыватнасці, у вёсцы Лактышы на Ганцавічыне. “Усю прыгажосць, веліч, цеплыню беларускай душы я там адчула, — згадвае. — Хадзілі з равес-

нікамі па лясах, лугах, палях... А ў свядомым узросце, стаўшы педагогам, пабывала ў Мінску на курсах, пачала да гэтай культуры прыцягваць і іншых, на данскай зямлі. Больш за шэсць гадоў любоў да Беларусі спрабую перадаваць сваім студэнтам — у спадчыну.”

Яе прыцягвае ў беларусах “прыродная душэўнасць, дабрныя, моцныя сяброўскія пачатак”. А яшчэ наша пачуццё роду, шанаванне сям’і, а гэта ж, лічыць гося, аснова моцнай дзяржавы. Вось і сёлета яна заўважыла, з якой павагай і любоў ўсюды ў Беларусі прымалі артыстаў з Дона: “Не як чужых — як сваіх родных дзяцей сустракаюць нас тут!” Увогуле ж прызналася, што складана ёй гаварыць, за што любіць Беларусь і беларусаў: “Люблю — і ўсё”. → **Стар. 2**

Гонар вышэй, чым кар’ера

Выстава «Віза на жыццё. Дыпламаты, якія ратавалі яўрэяў» праходзіць у Беларускам дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Выстава прысвечана 65-годдзю Вялікай Перамогі і 66-й гадавіне вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Яна распавядае пра дыпламатаў, якія, рызыкуючы сваёй кар’ерай, а часцяком і жыццём, ратавалі яўрэяў у гады халакосту. Большасць з іх пасля былі ўдастоены звання «Праведнік народаў свету», заснаванага

Пра смелых дыпламатаў памятаюць...

ў 1953 годзе і прынятага кнесетам (парламентам Ізраіля) у знак павагі да неяўрэяў, якія ратавалі яўрэяў у гады Другой су-

светнай вайны. Адкрываючы выставу, пасол Ізраіля ў Беларусі Эдуард Шапіра адзначыў, што экспазіцыя закліка-

на ўшанаваць тых дыпламатаў, якія ратавалі яўрэяў у цяжкія часы, бо акрамя дыпламатычнага яны выконвалі і чалавечы абавязак. Паводле слоў пасла, вельмі прыемна, што пасля экспанавання ў Гомелі, Віцебску і Брэсце выстава завяршае сваё беларускае турнэ ў музеі Вялікай Айчыннай вайны.

Дарэчы, выстава аб’ехала больш чым 50 краін свету і ўжо паўгода падарожнічае па Беларусі. З Мінска, дзе экспазіцыю можна будзе ўбачыць да кастрычніка, выстава будзе перавезена ў Берлін, а затым у Жэневу.

Дыялог па-суседску

Дні культуры Беларусі і Украіны пройдуць у канцы верасня — пачатку кастрычніка ў Кіеве і Львове

“Славянскі базар у Віцебску” — месца не толькі для творчасці, але і для плённых дзелавых кантактаў. Менавіта ў Віцебску і дамовіліся пра фармат сумесных восеньскіх мерапрыемстваў у Кіеве і Львове міністр культуры Беларусі Павел Латушка і міністр культуры і турызму Украіны Міхаіл Куліняк.

Мяркуецца, што беларускую культуру прадставяць у брацкай краіне вядомыя калектывы: Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі імя

І.Жыновіча, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я.Купалы, салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета. Будзе арганізавана выстава з Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Беларусі, пройдзе паказ анімацыйных і мастацкіх кінастужак беларускіх кінематографістаў.

Беларускі бок таксама ўнёс прапановы па складзе і дзейнасці Аб’яднанай Беларуска-Украінскай камісіі па пытаннях вывучэння, уліку і інвентарызацыі культурных каштоўнасцяў — яна, як вядома, была створана ў адпаведнасці з падпісаным 29 красавіка 2010 года ў Мінску міжнародным пагадненнем.

ВЕКАПОМНАЕ

Браціслава — братаў слава...

Ветэраны атрымалі памятных медалі за ўдзел у барацьбе супраць фашызму і вызваленне Славакіі

Ніна Шпакоўская

Партызанскі рух у Беларусі ваеннага часу быў, як вядома, шматнацыянальным. Напрыклад, толькі ў Хойніцкім раёне за 1942 год да партызан перайшло каля 120 славакаў. Сярод іх і пісьменнік Карл Тамашчык. Моцна хворы, з тэмпературай пад сорок ён перайшоў у брод раку і па-стукану ў першую хату. Як сустрэлі? Каб набыць лекі і вылечыць славака, незнаёмая яму жанчына, Соф'я Зянюк, аддала немцам апошняе дабро, што мела, у тым ліку і свой залаты крыжык. У 1963-м Карл Тамашчык наведаў Беларусь і сустрэўся з жанчынай, якая яго выратавала, якой ён застаўся ўдзячны на ўсё жыццё.

— Агульная на ўсіх Перамога ў змаганні з фашызмам ішла нашай зямлёй. Менавіта тут, у дрыгве балот Палесся, простыя славакія хлопцы праторвалі свой шлях да нацыянальнага паўстання, якое стала гонарам нацыі, — гаварыў на нядаўняй сустрэчы з ветэранамі ў мінскім Доме дружбы га-

лоўны рэдактар часопіса «Польмя», старшыня таварыства «Беларусь-Славакія» Мікола Мятліцкі. — На пажарышчы Другой сусветнай вайны мы шукаем сяброў, ды не забываем: у нас ёсць і даўнія, выпрабаваныя на адным полі вялікага бою таварышы — славакі.

— Славакі і беларусы — меншыя славянскія народы, якія па-братэрску сусіснуюць з колькаска большымі славянскімі народамі, — лічыць доктар філалагічных навук, прафесар Іван Чарота. — Гэта спецыфічная сістэма стасункаў надае нашым кантактам дадатковае значэнне. Мы — роднасныя народы, і варта на справе сцвярджаць гэта.

Удзельнік баёў за Браціславу ў красавіку 45-га Рыгор Абеленскі з Гродна згадвае: пад час вызваленчай аперацыі славакі дапамагалі салдатам Чырвонай арміі. Паказвае стары фотаздымак, на якім — ён сам, тады яшчэ прыгожы юнакувайсковай форме. Пасол Славакіі ў Беларусі Марыян Серватка ўсміхаецца: «Зусім не змяніўся!». І ве-

Пад час уручэння ўзнагарод ветэраны згадалі баявую маладосць

тэран усміхаецца, расказвае, як сустрэў перамогу: «Нашаму атраду было загадана ляжаць у акопах. Мы бычылі зарыва ў небе і думалі: немцы прарваліся да Браціславы. Адно ж гэта чэхі пачулі па радыё радасную навіну і салютавалі перамозе».

— Памкненні тых, хто жадаў бачыць свет у руінах, разбіліся аб народ з яго спрадвечнай культурай і традыцыямі, — падсумаваў

М. Мятліцкі. — У сэрцах і славакаў, і беларусаў гарэла помста для акупантаў. Тады, як напісаў славацкі паэт, «...хто быў мужчынам, зброю ў рукі браў і больш не азіраўся ў паняверцы, ступаючы сцяжынай ран і страт: калі ўжо барацьбе аддана сэрца, не збочыш ты, няма шляхоў назад».

На жаль, да 65-х угодкаў Перамогі дажылі не ўсе беларусы-вызваліцелі Славакіі: дзве

з чатырнаццаці ўзнагарод, прывезеных у Беларусь, былі ўручаны пасмяротна. «Кожны раз, калі я праязджаю міма Дукельскага перавала, мяне не пакідае думка: як жудасна гэта ўсё было... — гаварыў М.Серватка. — Славакі з удзячнасцю памятаюць, што былі вызвалены Чырвонай арміяй, коштам жыццяў людзей розных нацыянальнасцяў, у тым ліку рускіх, беларусаў, украінцаў...

Ёсць чым падзяліцца

Наталля Ермаковіч

Лепшыя беларускія выданні папаўняюць фонды буйнейшых бібліятэк свету

Памятаеце, раней казалі: кніга — лепшы падарунак. Пра гэта міжволі згадваеш, чуючы пра цікавы міжнародны праект «Беларусь сёння». У адпаведнасці з ім наша краіна мае намер штогод перадаваць пяці буйнейшым бібліятэкам свету каля ста айчынных выданняў, якія найбольш поўна адлюстроўваюць сацыяльна-эканамічнае і палітычнае жыццё краіны, яе гісторыю і культуру. Падборка ўключае кнігі, якія становіліся лаўрэатамі нацыянальных і міжнародных конкурсаў мастацтва кнігі і іншых прэстыжных прэмій. У збор уваходзяць лепшыя літаратурна-мастацкія, навуковыя, навукова-папулярныя выданні, энцыклапедыі, даведнікі і фотаальбомы.

Першай замежнай бібліятэкай у рэалізацыі праекта «Беларусь сёння» стала бібліятэка кангрэса ЗША: туды ўжо перададзены дар ад нашай краіны. У будучым плануецца перадача камплектаў кніг нацыянальным бібліятэкам Расіі, Украіны, Польшчы, Германіі.

Як адзначылі ў Міністэрстве культуры, такая форма культурнага супрацоўніцтва шырока распаўсюджана ў свеце. Аналагічныя праекты ў Беларусі рэалізуюць Германія, Кітай, Францыя і іншыя краіны.

Кліча Айчына

Суайчыннікі з Малдовы падарожнічалі па Беларусі

Перадусім на пасяджэнні Савета Беларускай грамады ў Малдове было вырашана: актывісты наведаюць гарады, мемарыялы памяці і воінскай славы на беларускай зямлі. Паездка прысвячалася памятным датам: 65-годдзю Вялікай Перамогі і 600-годдзю перамогі саюзных войскаў над тэўтонскімі рыцарамі пад Грунвальдам. Спачатку дэлегацыя пабывала ў Брэсце — у крэпасці-героі гасці з Малдовы ўсклалі вянкi і кветкі. Потым былі мемарыяльны комплекс «Хатынь», Курган Славы, цёплыя сустрэчы з актывістамі таварыства «Радзіма», адміністрацыяй Партызанскага раёна Мінска. Далей дарога пралягала ў старажытны Навагрудак.

Як ведаемі старшыня Беларускай грамады ў Малдове Юрый Статкевіч, такую паездку ў Беларусь нашы землякі з Малдовы зладзілі ўпершыню.

Зямныя арбіты для спадарожнікаў

Прыгарады Мінска атрымаюць развіццё па асобнай праграме

Цяпер распрацоўваецца Дзяржаўная праграма па будаўніцтве буйных жылых раёнаў для жыхароў Мінска ў гарадах-спадарожніках і пераносу туды са сталіцы вытворчых аб'ектаў. У спісе пакуль дзевяць такіх гарадоў-спадарожнікаў: прамысловыя Дзяржынск, Жодзіна, Фаніпаль, аграпрамысловыя Смалявічы, Стаўбцы, Узда, Рудзенск, турыстычна-рэкрэацыйныя Заслаўе і Лагойск. На першым этапе плануецца правесці эксперымент: пабудаваць шматкватэрны жылы раён для мінчан у Смалявічах і малапавярховы сядзібны жылы раён у Смалявіцкім раёне. Потым спецыялісты ацэняць, наколькі эфектыўныя гэтыя праекты, і па выніках іх рэалізацыі вызначаць тэрыторыі, аб'ёмы жыллёвага будаўніцтва ў іншых гарадах-спадарожніках.

ГОД ПЕРАМОГІ

Сяброўства застаецца ў спадчыну

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

А гасці з Дона — гэта ў асноўным этнічныя беларусы ды казачыя моладзь. Аляксей Кучарэнка, напрыклад, казак з беларускімі каранямі. А ўдзельніку вакальнага ансамбля «Успех» Івану Карпеню было гадоў пяць, калі яго сям'я выехала з Аршаншчыны, з вёскі Балбасава, жыць у Расію. «Толькі цяпер я вярнуўся сюды, — расказваў Іван, ужо студэнт трэцяга курса Растоўскага дзяржуніверсітэта шляхоў зносін. — Вядома ж, я шмат ведаю пра Беларусь ад бацькоў, з телеперадач, ехаў сюды з хваляваннем. І ўсё ж тое, што пабачыў, перасягнула ўсе мае чаканні. Тут цудоўныя людзі, незвычайна прыгожая прырода, чыстыя гарады... Асабліва ж запомнілася свята Купалле ў Мінску, у парку пры

Чыжоўскім вадасховішчы. Там, дарэчы, і мы выступалі: спявалі папурны з ваенных песень». А на канцэрт, які давалі данскія артысты ў Брэсце, прыходзілі і Іванавы сваякі, ён дапускае, што жыццёвыя шляхі-дарогі прывядуць яго ўрэшце ў Беларусь на доўга.

Іх вельмі ўразіла Брэсцкая крэпасць, Хатынь — там асабліва адчуваецца, якой жорсткай была тая вялікая вайна. «Я ўсё жыццё жадаў пабываць ў Брэсцкай крэпасці, абаронцы якой першымі сустрэкалі ворага, стаялі насмерць, — расказваў спявак Усевалад Чарняўскі. — Мяне і цяпер перапаўняюць эмоцыі ад убачанага. Вайна — гэта наша агульная гісторыя, і мы павінны заўсёды памятаць: народы Беларусі і Расіі моцныя, калі разам». Запомнілася гасцям і экскурсія ў ліцейны цэх Мін-

Ася Кампаніец на Беларусі — разам з дзецьмі

скага трактарнага завода, сустрэчы з ровеснікамі, ветэранамі вайны, выдатна арганізаваныя канцэрты ў Брэсце, Мінску, а потым і ў Віцебску, на пляцоўках «Славянскага базара». Дарэчы, «спецыяльна для Беларусі» артысты фальклорнага ансамбля «Любава» развучылі беларускія народныя песні і танцы. «Па кнігах ставілі ўсё! — усміхаецца Ася Кампаніец, мастацкі кіраўнік ансамб-

ля «Успех», заслужаная артыстка Рэспублікі Дагестан. — Носьбітаў жа аўтэнтчнай беларускай культуры на Доне мала, так што адкрылі хрэстаматыі — і за работу! Дарэчы, нашы артысты працуюць на высокім прафесійным узроўні».

Вось такая атрымалася акцыя. 65-ы Год Перамогі сапраўды на доўга запомніцца беларускімі ўражанымі моладзі з Дона.

З гістарычных адметнасцяў старажытнага Полацка яшчэ надоўга ў памяці наступных пакаленняў застанеца вайсковая слава горада на Дзвіне. Розныя падзеі розных стагоддзяў таму важкай і грунтоўнай прычынай з’яўляюцца. І далёка не ў апошнюю чаргу асаблівую ролю адыгрывае тут Полацкі кадэцкі корпус (ён некаторы час называўся яшчэ і Полацкай ваеннай гімназіяй)...

Алесь Карлюкевіч

Адчынены 25 чэрвеня 1835 года па распараджэнні імператара Мікалая I, ён праіснаваў на тэрыторыі Беларусі амаль восем дзесяцігоддзяў. І быў эвакуіраваны з Полацка на пачатку Першай сусветнай вайны — у верасні 1914 года... Але і цяпер па свеце ходзяць легенды пра полацкае вайсковае ці кадэцкае братэрства. А ў самім горадзе стаіць помнік аднаму з легендарных выпускнікоў на той час Полацкай ваеннай гімназіі (1877 года) — герою Порт-Артура генерал-лейтэнанту Раману Ісідаравічу Кандраценку.

Калі ў сценах Езуіцкай акадэміі адчыняліся першыя класы (першы набор склаў 54 чалавекі) кадэцкага корпуса, то ўжо ўсе ведалі: у склад вайскавай навучальнай установы набіраюць дваранскіх дзяцей Віцебскай, Мінскай, Магілёўскай, Віленскай, Гродзенскай, Смаленскай губерняў. Магчыма, былі і выключэнні. Але і выбар губерняў, і біяграфіі многіх навучэнцаў сведчаць: шмат хто з афіцэраў і генералаў, якія спрычыніліся праз сваё юнацтва, сваю маладосць з Полацкам, маюць права называцца сынамі Беларусі. Пра іх, і ўвогуле пра найболей яркіх выпускнікоў кадэцкага корпуса і пойдзе наш расповед — ужо хаця б таму, каб засведчыць іх паяднанне з Полацкам, Віцебшчынай, Беларуссю.

Сёння вельмі мала вядома пра генерал-маёра Генеральнага штаба расійскай арміі Мікалая Ільіча Готшалка (нарадзіўся ў 1875-м, невядома нават, калі памёр). Але некаторыя крыніцы дакладна сведчаць: нарадзіўся ў Віцебскай губерні. Першую сур’ёзную адукацыю атрымаў у Полацкім кадэцкім корпусе. У 1901 — 1913 гадах служыў у Туркестане. Займаўся ўсходаз-

Полацк. Крыжаўзвіжанская царква. Пач. XX ст.

Полацк. Сафійскі сабор. Пач. XX ст.

Знічкі Айчыны

Полацк. Віцебская вуліца. Пач. XX ст.

Полацк. Агульны від горада. Канец XX ст.

наўствам, напісаў шэраг прац. Дарэчы, калі зайшла размова пра ўсходазнаўцаў, то сярод тых, хто атрымаў першую ваенную адукацыю ў Полацку, да слаўнай кагорты расійскіх вучоных-усходазнаўцаў, можна залічыць генерал-лейтэнанта Мікалая Ільіча Янжула (1875 — ?). І яшчэ генерал-лейтэнанта Васіля Фёдаравіча Навіцкага (1869 — 1929), які, дарэчы, добраахвотна перайшоў на бок Чырвонай Арміі, у 1922 годзе ўдзельнічаў у Генуэзскай канферэнцыі, палкоўніка Георгія Сямёнавіча Закаражскага (1838 - ?), аўтара многіх артыкулаў па этнаграфіі, матэрыяльнай культуры, сацыяльным становішчы казахаў і кіргізаў...

Імя Георгія Іванавіча Ганчарэнкі (1877 — 1940), генерал-маёра Генштаба, можна ўключыць ў літаратурна-краязнаўчую памяць Полацка. Ён, рускі ваеначальнік, публіцыст, празаік, паэт, як лічаць многія даследчыкі, з’яўляецца аўтарам песні “Паручык Галіцын”, якая вытрымала пару забывання ды ізноў вярнулася ў кантэкст рускай гісторыі, культуры. Пад псеўданімам Юрый Галіч выпускнік Полацкага кадэцкага корпуса выдаў у Рызе ў 1920-1930-я гады нямала кніг прозы, паэзіі. Сярод іх — зборнікі апавяданняў “Імператарскія фазаны”, “Залатыя караблі. Вандраванні”, “Сінія кі-

Раман Кандраценка — выпускнік Полацкага кадэцкага корпуса.

расіры”, “Гусарскія казкі”, раман удвух кнігах — “Кітайскі цень” і “Востраў жасмінаў”.

З літоўскіх татар — два вядомыя выпускнікі кадэцкага корпуса: палкоўнік Аляксандр Халілавіч Базарэўскі (1884 — 1938), дацэнт Акадэміі Генштаба Рабоча-сялянскай Чырвонай Арміі, расстраляны як “вораг народа” ў 1938 годзе, і генерал-лейтэнант Якаў Давыдавіч Юзэфовіч (1872 — 1929), які з 1904 па 1916 год быў узнагароджаны дзевяцю (!) ардэнамі і Георгіеўскай зброяй. Якаў Давыдавіч нарадзіўся ў Гродзенскай губерні.

Вучыўся ў Полацкім корпусе і Канстанцін Маркавіч Саламо-

наў (Шумскі), вядома, што памёр у Парыжы ў 1938 годзе. У час Першай сусветнай вайны — адзін з нямногіх журналістаў, каго дапусцілі ў дзейную армію. Аўтар кніг “Нарысы Першай сусветнай”, “Барацьба берага з флотам”.

Полацкі кадэцкі корпус закончыў і генерал ад інфантэрыі Павел Іосіфавіч Баброўскі (1832 — 1905), ваенны юрыст і гісторык, публіцыст, сенатар. Аўтар, між іншым, грунтоўнага гістарычнага нарыса “Гарадзенская губернія” (Санкт-Пецярбург, 1863) у 4-х кнігах. Адна з яго навуковых прац прысвечана Баброўскаму Міхаілу Кірылавічу (1784 — 1848), прадстаўніку старажытнага рода з Гарадзенскай губерні, выпускніку драгічынскай калегіі піяраў, даследчыку стараславянскіх рукапісаў, з 1817 года брэсцкаму каноніку. Засведчыў Міхаіл Кірылавіч і сваю цікаўнасць да арабскай мовы.

Можна яшчэ смела назваць добры тузін імёнаў выпускнікоў Полацкага кадэцкага корпуса, якія так ці іначай звязаны не толькі з Полацкам, але і ўвогуле з Беларуссю. Варта заўважыць, што тэма гэтай маладаследаваная. Прычыны зразумелыя. Усё ж такі большасць выпускнікоў слаўтай вайскавай навучальнай установы, чый лёс прыпаў на змены грамадска-палітычнага

ўкладу жыцця ў Расіі, на рэвалюцыю і грамадзянскую вайну, праявілі сябе як арганізатары белага руху, супраціўлення бальшавіцкай уладзе. І гэта было вызначальнай рысай у стаўленні да іх біяграфій. Імёны і, адпаведна, самі людзі сыходзілі з памяці. І цяпер многае ўзнаўляецца з вялікай цяжкасцю. Але па тых кроках, што робяцца полацкімі ўладамі, кіраўніцтвам Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, у прыватнасці, гісторыка-філалагічнага факультэта, — дарэчы, размешчанага ў колішніх аўдыторыях корпуса ваеннай гімназіі, — відавочным становіцца і тое, што гісторыя пішацца болей цэласная і адпаведна праўдзівая.

А цяпер у выдавецтве “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” рыхтуецца да друку (упершыню ў гісторыі Беларусі!) “Ваенная Энцыклапедыя”. Дык, можа быць, акрамя асобнага артыкула пра полацкую вайсковую вучэльню на яе старонках знойдзецца месца і падрабязнаму расповеду пра слаўтых выпускнікоў Полацкага кадэцкага корпуса? Многія з іх, паверце, заслугоўваюць гэтага. Як, прыкладам, Глеб Васільевіч Аляхновіч (1886 — 1918), які на самалёце “Ілья Мурамец-V” здзейсніў больш за 100 баявых вылетаў, стваральнік чырвонай авіяцыйнай “Эскадры”.

© В поісках
утрачанаго

Паштоўкі
з калекцыі
Уладзіміра
Ліхадзедава

ПРЫЯРЫТЭТЫ

Куды вядзе веладарожка

Цікавую экскурсію праз увесь Мінск уздоўж Свіслачы цяпер можна зрабіць на двух колах

Іван Ждановіч

Гэты цудоўны падарунак зрабіла мэрыя мінчанам летась у верасні, да Дня горада: адкрылася 27-кіламетровая веладарожка. Яна амаль цалкам ідзе па зялёных зонах горада, як і задумалі спецыялісты “Мінскпраекта”. Цяпер, калі цёплае надвор’е так і кліча ў веласядло, траса, ужо празваная “велаартэрыяй”, працуе ад відна да цямна ва ўсю моц. А продажы веласіпедаў у Мінску, кажучь, узраслі ў разы. Па “веладарожцы водна-зялёнага дыяметра горада”, як называюць яе стваральнікі, штодзень калясяць тысячы аматараў актыўнага адпачынку і свежага паветра. Слава ж пра трасу пакацілася за межы сталіцы. На адным з велафорумаў, чытаў, байкеры з Гродна вырашаюць: як бы лепш дабрацца сюды “на пакатушкі”. “Прабачце, трохі падражню: 27 км супераўскага асфальту!” — фрагмент з іншай байкерскай перапіскі. Велааматар з Украіны цікавіцца: гэта траса з пункта А ў пункт

Б ці калыцавая, а даведаўшыся, што яна — з двух-баковым рухам ды пранізвае ўздоўж Свіслачы ўвесь Мінск, не стрымлівае эмоцый: “Вельмі класная траса. Хочам у Мінск. Падобраму зайздросчу”.

Між іншым, нядаўна старшыня Мінгарвыканкама Мікалай Ладуцька канстатаваў, што “вела-раса вельмі запатрабаваная ў гараджан”. Мэр пазначыў для падначаленых такую задачу: у кожным адміністрацыйным раёне горада прадоўжыць сетку веладарожак яшчэ на пяць кіламетраў. Цяпер на трасе 18 участкаў, з часам у Мінску запрацуе цэлая сістэма экамаршрутаў, па якіх не толькі прагульвацца, але і на работу лёгка будзе дабрацца. І да 2030 года плануецца, па думках горадабудульнікоў, адбудаваць усю веласіпедную інфраструктуру на тэрыторыі горада і прыгараднага акружэння.

...Субота. Пяты трамвай давозіць нас з веласіпедамі да прыпынку “Камсамольскае возера”, адтуль праз парк Перамогі да трасы — рукой падаць. Выра-

шам рухацца ўправа, да новага комплексу “Мінск-Арэна”. Едзем ад стэлы “Мінск — горад-герой” у зялёную прысвіслацкую зону, у бок вадасховішча “Дразды”. Адрозніваецца гарадскі шум: чыстае паветра, раўняюць асфальт між цяністых дрэваў, галасы птушак, пахі кветак і свежаскошанай травы на лугавінах... У некаторых утульных месцах пры Свіслачы людзі загарваюць, купаюцца. Пры трасе, дарэчы, ёсць веластаянкі з лаўкамі, а таксама навесы, дзе можна схавацца ад дажджу. Зноў набліжаемся да праспекта Пераможцаў. Адкрываюцца цудоўныя краявіды з Футбольным манежам, побач на Свіслачы махаюць вёсламі байдарачнікі, канаісты. А па самой трасе, заўважыў, шмат моладзі катаецца і на роліках. І сямейныя групы па тры-чатыры чалавекі не рэдкасць. Адну з бадзёрых мінчанак паважанага ўзросту я сустрэў непадалёк ад вадасховішча “Дразды”, дзе ў трасы “разваротнае кальцо”. Яна адпачывала на лаўцы ў бярозавым гаі, побач пры-

Катацца па такой трасе — адна асалода!

паркаваны складны велік добра вядомай усім маркі “Бусел”. На пытанне, што кліча яе на велатрасу, з гумарам адказала: “У беларусаў цяпер, на мой погляд, дзве асноўныя праблемы: дзе прыпаркаваць аўто ды як скінуць лішнюю вагу. А веласіпед дапамагае мне, як і многім, хто тут катаецца, вырашыць іх адрозні. Ды яшчэ завесці новыя знаёмствы, паслухаць ціхі шум вострага бярозавага гаю. Карацей, вядзе гэта веладарожка да здароўя і больш цікавага жыцця.”

І яшчэ. З веладарожкі зусім па-новаму адкрываецца Мінск, з яго пра-

мысловымі і зялёнымі зонамі, спальнымі раёнамі, знакавымі будынкамі. А калегі, якія вандравалі ў бок Чыжоўкі, былі вельмі ўражаныя пейзажамі ля Серабранкі, там траса ўвогуле нібы нырае ў прырочныя чараты — гэткае “мінскае Палессе”... Што ж, абавязкова пабываем і там!

Даведка ГР. На трасе ёсць чатыры пункты пракату веласіпедаў: у будынку веладрома побач з комплексам “Мінск-Арэна”, на аўтазапраўцы непадалёк ад яго, каля Палаца спорту і ў скверы Янкі Купалы на беразе Свіслачы.

Творчы вечар зямляка

Барыс Засімовіч

У прынарачанскі Мядзел, што на Міншчыне, завіталі госці з Латвіі

Там ладзіўся творчы вечар паэта-зямляка, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі, які цяпер жыве ў Даўгаўпілсе, Станіслава Валодзькі. У імпрэзе ўдзельнічаў таксама даўгаўпілскі спявак Аляксандр Лапа, спевакі з Браслава Валянціна Кука, Ванда Сіротка і Леанід Лаўрыновіч — яны выканалі шэраг песень на вершы паэта.

Артысты мядзельскага Дома культуры падрыхтавалі да сустрэчы і сваю праграму. Яны чыталі вершы С. Валодзькі, паказалі інсцэніроўку яго казкі «Дачка лесніка». А ўдзельніцы ансамбля «Квецень» выканалі песні на словы С. Валодзькі «Калыханка для мамы» і «Калыханка для сына» кампазітара М. Яцкова. Цёпла сустракалі зямлякі і песні «Ручнік», «Нарачанскі край» у выкананні Людмілы Мінкоўскай. Дарэчы, ансамбль «Квецень» менавіта з песняй «Калыханка для сына» стаў пераможцам рэспубліканскага конкурсу сярод вакальных калектываў настаўнікаў.

Гасцям з Латвіі арганізавалі цікавую экскурсію па раённым краязнаўчым музеі. Дамовіліся: будуць і новыя культурныя праекты паміж творчымі калектывамі Даўгаўпілса і Мядзела. А гэта сустрэча адбылася дзякуючы садзеянню Генеральнага консульства Беларусі ў Даўгаўпілсе і Міністэрства культуры Беларусі.

КРЫЖАВАНКА

Рэха Грунвальда

Па вертыкалі:

4. Агрэсіўная палітыка па захопу чужых тэрыторый; яе праводзіла мілітарысцкая нямецкая дзяржава — Тэўтонскі ордэн. 6. «Каб за ...быў умёрці гатоў, / Каб не прагнаў айчыны чужых». 3 верша Ф.Багушэвіча «Ахвяра». 7. Саслоўна-прадстаўнічы орган у Вялікім Княстве Літоўскім (ВКЛ). 9. Ян...Чэшскі нацыянальны герой, які ўдзельнічаў у разгроме крыжакоў на Грунвальдскім полі бою. 10. Вялікі...Тытул ваеначальніка крыжакоў Ульрых фон Юнгінгена, які загінуў у час бітвы. 12. Смела ідзі ў бой — ... за тавой! (прык.). 14. Засцерагалны галаўны ўбор. 19. «Дрангах Остэн», ці «... на Усход». Канцэпцыя крыжакоў, скіраваная на захоп славянскіх зямель, якую выкарыстала і фашысцкая Германія. 20. Ста-

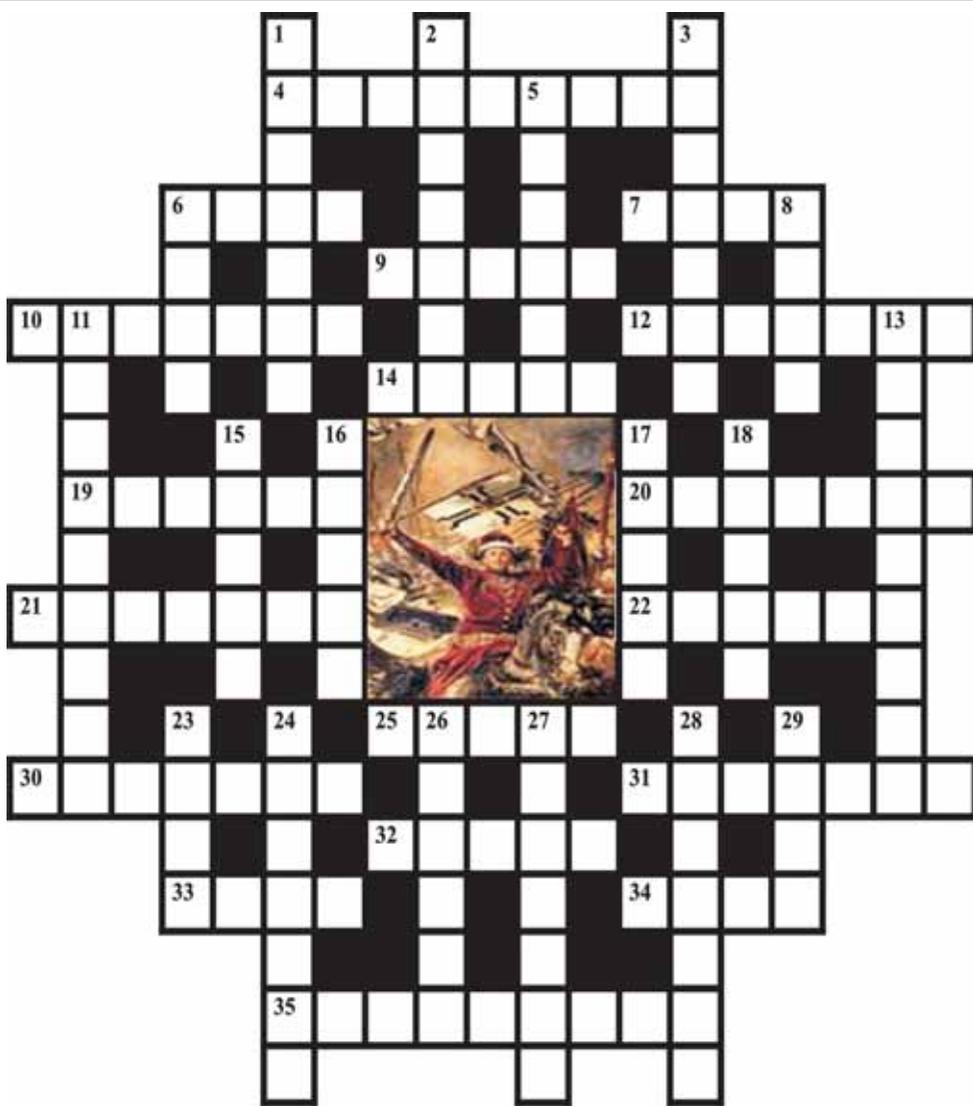
ражытная назва горада Гродна, які часта падвяргаўся нападку крыжакоў. 21. ..., ці коннае войска, якое было ў бітве як у крыжакоў, так і ў саюзнікаў. 22. Вялікі князь ВКЛ, таленавіты палкаводзец, які камандаваў у час бітвы сумесна з польскім ваеначальнікам маршалам Збігневам. 25. Горад у Эстоніі (былы Юр’еў), які абараняў ад крыжакоў, там і загінуў у баі полацкі князь Вячка. 30. У старажытнасці: баявы вайсковы сцяг, а таксама адзінка рыцарскай (шляхецкай) кавалерыі. 31. Тое, што і пакаранне. 32. Старажытная руская манета вартасцю 3 капейкі. 33. Тое, што і войска. 34. Багіня вясны. 35. Верш М. Багдановіча. («Душой стаміўшыся ў жыццёвых цяжкіх бурках...»).

Па вертыкалі:

1. Даўняя назва асноўнай часткі жыхароў сённяшняй

Літвы. 2. Паглыбленае месца на балоце, акно. 3. Частка кветкі (спец.). 5. Імклівы напад. 6. Звужаная к галаве баявая калона. 8. Крыніца паэтычнага натхнення (перан.). 11. Палоска, якая акантоўвае малюнак. 13. Апарат, які сумяшчае радыёпрыёмнік і магнітафон. 15. Рэчка ў Беларусі. 16. Устаноўлены парадак, лад. 17. Травяністая трапічная расліна. 18. «Шалёная...» Назва магутнай па тых часах пушкі, якая была на ўзбраенні крыжакоў: вага ядра складала паўтоны. 23. Лёгкая лодка або платформа для катання на лёдзе. 24. Нябеснае цела. 26. Акружэнне войскамі ўмацаванага пункта. 27. Творчы ўяўленчага мастацтва, адзін з такіх, пад назвай «Грунвальдская бітва. 1410 год» стварыў беларускі мастак М.Басалыга. 28. «У табар прыходзяць ... — на плечах доўгія дзіды, / З шаблямі слонімцы валяць і меткія лучнікі з Ліды». 3 верша А.Міцкевіча «Мешка, князь Наваградка». 29. Хто смерці не баіцца, таго і ...не бярэ (прык.).

Падрыхтаваў Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

Грунвальд. 28. Ашмянскі. 29. Куля. Ужас. 17. Алава. 18. Грота. 23. Бур. 24. Свяціла. 26. Аблога. 27. Скок. 6. Кліч. 8. Мызга. 11. Акантоўка. 13. Мангаль. 15. Вілія. 16. Паўночны. 19. Чэшка. 30. Сцяг. 31. Пакаранне. 32. Копейка. 33. Войска. 34. Вясна. 35. Мядзель. 1. Жамойць. 2. Апачына. 3. Вячора. 5. Напачына. 6. Мясца. 7. Сцяг. 8. Мызга. 9. Мызга. 10. Вялікі князь. 11. Акантоўка. 12. Вялікі князь. 13. Мангаль. 14. Вялікі князь. 15. Вілія. 16. Паўночны. 17. Алава. 18. Грота. 19. Чэшка. 20. Фашызм. 21. Коннае войска. 22. Вялікі князь. 23. Бур. 24. Свяціла. 25. Збігнева. 26. Аблога. 27. Скок. 28. Ашмянскі. 29. Куля. 30. Сцяг. 31. Пакаранне. 32. Копейка. 33. Войска. 34. Вясна. 35. Мядзель.